

Lausunnon antaminen Kauhavan kaupungin lukiokoulutuksen tulevaisuutta koskevaan selvitykseen

Kasvatus- ja opetuslautakunta 10.03.2026
675/12.00.01.02/2025

Valmistelija

Sivistysjohtaja Jonna Heikkilä 5.3.2026

Kaupunginhallitus käsitteli 15.12.2025 § 286 Kauhavan kaupungin lukiokoulutukseen kohdentuvaa valtionosuusleikkausta. Opiskelijamäärien ja taloustilanteiden muutokset vaikuttavat kaupungin palveluverkon tarkastelutarpeeseen.

Valtioneuvosto päätti opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen (944/2007) 6 § muuttamisesta mm., että: "Vaikka lukiokoulutus, joka kuuluu 2 momentissa tarkoitetun korotetun tunnusluvun piiriin, siirtyy kuntien yhdistymisellä syntyvälle kunnalle taikka koulutuksen järjestämisluvun muutoksella osaksi toisen kunnan tai kuntayhtymän lukiokoulutusta, tunnusluku lasketaan erikseen kullekin entiselle lukiokoulutuksen järjestäjälle." Asetuksella haluttiin varmistaa lukiokoulutuksen rahoituksen pysyvyys samalla tasolla, kuin ennen toteutettavia kuntaliitoksia. Kauhavan kaupungissa toimii kaksi lukiota Härmän lukio ja Kauhavan lukio.

Hallituksen esitys eduskunnalle (HE 159/2024 vp) laiksi lukiolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi vähensi merkittävästi Kauhavan kaupungin lukiokoulutuksen rahoitusta. Eduskunta hyväksyi lain opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (803/2024) 24 §:n muuttamisesta. Samankaltaisille koulutuksen järjestäjille lasketaan näin ollen yksikköhinta samalla tavalla aiemmista muutoksista riippumatta. Laki tuli voimaan 1.1.2026. Korkeamman rahoitustason luopumista esitettiin jo Opetus- ja kulttuuriministeriön raportissa 2019:33.

Kauhavan kaupungin lukiokoulutuksen vuoden 2025 yksikköhinta oli 10.119,34 €/opiskelija ja vuoden 2028 yksikköhinta rahoituslain muutoksen jälkeen on 7.974,24 €/opiskelija. Mikäli Kauhavan lukiokoulutuksessa on yhteensä 250 opiskelijaa, on valtionosuusrahoituksen vähennys vuonna 2028 täysimääräisenä 536.275 €/vuosi.

Valtionosuusleikkaus etenee porrastetusti vuosien 2026–2028 aikana. Vuonna 2026 lukiokoulutuksen valtionosuus vähenee noin kolmasosan, vuonna 2027 kaksikolmasosaa ja vuonna 2028 valtionosuusleikkaus realisoituu täysimääräisenä.

Vuonna 2026 valtionosuusleikkaus 250 opiskelijalla laskettuna on 178.758 €. Vuonna 2027 valtionosuusleikkaus 250 opiskelijalla laskettuna on 357.516 €. Vuonna 2028 valtionosuusleikkaus 250 opiskelijalla laskettuna on 536.275 €. Yhteenlaskettuna vuosina 2026–2028 Kauhavan kaupungin valtionosuusleikkaus lukiokoulutuksesta on yhteenlaskettuna 1.072.550 €.

Lukiokoulutuksen valtionosuus myönnetään laskennallisin perustein. Lukiossa rahoitus määräytyy opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohti määrätyn yksikköhinnan tulon perusteella.

Perusopetuksen oppilasmäärän vähenemisellä on vaikutus perusopetusikäisistä saatavaan peruspalvelujen valtionosuuteen seuraavasti:

Vertailuvuonna on käytetty kuluvaan vuoteen 2026 ja kustannusten perusteena tämän vuoden ao. ikäluokan perushintaa sekä Kauhavan kuntakohtaista peruspalvelujen valtionosuutta. Valtionosuus muuttuu seuraavasti:

- 2027: -124 t€
- 2028: -228 t€
- 2029: -351 t€
- 2030: -512 t€
- 2031: -667 t€
- 2032: -734 t€
- 2033: -825 t€
- 2034: -945 t€.

Lukioiden määrään vaikuttavat sekä alueellinen tarve ja tahtotila koulutuksen tarjoamiseksi että valtion velvollisuus turvata koulutuksen yhdenvertainen saatavuus. Kunnilla tai muilla toimijoilla ei ole laissa säädettyä velvollisuutta järjestää lukiokoulutusta. Lukiokoulutuksen järjestämiseksi tarvitaan opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä järjestämislupa, jonka peruste on alueellisesti tarkasteltava koulutustarve. Luvassa määritellään kunnat, joiden alueella koulutuksen järjestäjä voi järjestää lukiokoulutusta. Valtio on viimekätisessä vastuussa siitä, että lukiokoulusta tai muuta vastaavaa koulutusta järjestetään.

Lukiokoulutuksen järjestämisedellytyksiin vaikuttavat: alueellinen väestökehitys ja lukioikäisten nuorten määrä, kuntarakenne, lukioiden järjestämislupamenettely, valtionosuusrahoituksen määräytymisperusteet, kuntatalouden tilanne, kuntien elinvoimakehitys ja kunnallispolitiikka sekä koulutuspoliittiset päätökset ja painotukset. Lukio-opintoihin kuuluvan opetuksen toteuttamisedellytyksiin vaikuttavat valtakunnalliset opetussuunnitelmien perusteet, ylioppilastutkintoon sisältyvät kokeet, lukiodiplomijärjestelmä, koulutuksellisten erityistehtävien sekä kansallisten kehittämistehtävien jakautuminen alueittain ja lukioittain. Lisäksi siihen vaikuttavat kelpoisen henkilöstön saatavuus, koulutuksen järjestäjien ja lukioiden yhteistyörakenteet sekä opetusmenetelmien kehittyminen ja etäopetuksen tarjoamat mahdollisuudet.

Sivistystoimialan ollessa merkittävin toimiala niin henkilömäärän kuin taloudellisten resurssienkin osalta, on lukiokoulutuksen kokonaistarkastelu perusteltua valtionosuusleikkauksen vähentyessä. Kauhavan kaupungin lukiokoulutus on yksi keskeinen osa sivistystoimialaa ja alueen vetovoimaa. Vahva ja kehittyvä lukiokoulutus on tärkeä osa kaupungin vetovoiman näkökulmasta.

Tavoitteena on, että Kauhavalla on elinvoimainen, vetovoimainen ja laadukas lukiokoulutus, joka tarjoaa opiskelijoille monipuoliset opintomahdollisuudet ja vahvan hyvinvoinnin tuen. Lukioiden laadunhallinnan tavoitteena on taata lukiokoulutuksen laatu ja tasalaatuisuus sekä vahvistaa jatkuva koulutuksen arviointi ja kehittäminen. Lukiokoulutuksen laatuun vaikuttaa osaltaan lukiolaisen mahdollisuus valita itselleen mieleinen opintopolku laajasta opintojaksotarjonnasta.

Hallintolain 31 § mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Kuntalain 22 §:n mukaisesti kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Osana asiaa koskevaa valmistelua on järjestetty

osallistumismahdollisuuksia, joiden kautta on kerätty tietoa ja näkemyksiä opiskelijoilta, henkilöstöltä ja kuntalaisilta. Kunnan velvollisuutena on huolehtia, että osallistumisen muodot ovat monipuolisia ja että asukkaille tarjotaan mahdollisuus tuoda esiin mielipiteensä ennen päätöksentekoa.

Kuntalain 29 §:n mukainen tiedottamisvelvollisuus on huomioitu valmistelussa siten, että kuntalaisille on annettu riittävät tiedot valmistelun etenemisestä sekä tavoista osallistua asian käsittelyyn. Avoin valmistelu tukee asukkaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia saada tietoa ja vaikuttaa kunnassa tehtäviin ratkaisuihin.

Sivistysjohtajan 29.1.2026 § 11 nimeämä lukioselvitystyöryhmä on tarkastellut viittä vaihtoehtoista tapaa järjestää Kauhavan lukiokoulutus vuodesta 2027 eteenpäin. Arvioinnissa huomioitiin pedagogiset, taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset sekä opiskelijoiden yhdenvertaiset mahdollisuudet laadukkaaseen lukiokoulutukseen. Yhtenä tarkastelun kohteena lukioselvityksessä on esitelty tulevien vuosien oppilasennusteet, jotka näyttävät niin Kauhavalla kuin valtakunnallisestikin laskevaa trendiä. Lisäksi tilakatselmuksella ja koulukuljetuksilla oli tärkeä merkitys lukioselvityksen kokonaistilanteen näkemyksen muodostamisessa.

Lukioselvityksessä esitellään tarkemmin selvitystyöryhmän selvittämät vaihtoehdot.

Vaihtoehto 1: Kahden lukion malli

Vaihtoehto 2: Yhden lukion malli 1.8.2027 alkaen

Vaihtoehto 3: Hybridimalli (lähi+etäopetus)

Vaihtoehto 4: Vaiheittain siirtyminen yhteen lukioon 2032

Vaihtoehto 5: Vaiheittain siirtyminen yhteen lukioon 2029

Lukioselvitystyöryhmän yhteisenä kantana on, että Kauhavan lukiokoulutuksessa edistetään vaihtoehto 5 mukaisia toimenpiteitä.

Sivistysjohtajan esitys poikkeaa työryhmän esityksestä. Perusteena ovat pedagogiset ja taloudelliset syyt.

Valmistelussa on tunnistettu, että lukion mahdollinen lakkauttaminen herättää kaupunginosan asukkaissa merkittävää huolta ja epävarmuutta. Lukio on alueelle muutakin kuin opetuksen järjestämispaikka: se on ollut keskeinen osa paikallista identiteettiä, yhteisöllisyyttä ja nuorten arkea usean vuosikymmenen ajan. Mahdollinen lakkauttaminen koetaan menetyksenä, joka koskettaa opiskelijoita, huoltajia, henkilöstöä ja laajemmin koko kaupunginosaa.

Huolta aiheuttavat erityisesti nuorten koulupolkujen jatkuvuus, arjen sujuvuus, koulumatkojen piteneminen sekä alueen elinvoiman ja yhteisöllisyyden säilyminen. Nämä näkökulmat on tunnistettu valmistelussa, ja niitä pidetään merkityksellisinä päätöksenteon kannalta. Valmistelussa on kuultu asianomaisia tahoja, ja vaikutuksia arvioidaan kokonaisuutena sekä kaupungin tasolla että kyseisen kaupunginosan näkökulmasta. Tavoitteena on tehdä ratkaisu, joka huomioi taloudelliset ja toiminnalliset reunaehdot sekä alueen asukkaiden kokemukset ja tarpeet mahdollisimman tasapainoisesti. Asiaa on valmisteltu avoimesti ja vuorovaikutteisesti. Asian jatkovalmistelussa varmistetaan, että opiskelijoiden opintojen jatkuvuus turvataan ja että siirtymävaiheessa tarjotaan riittävä ohjaus ja tuki.

Liitteenä:

- Kauhavan kaupungin lukiokoulutuksen tulevaisuuden selvitys

- Lukioselvityksen vaikutusten arviointi
- Härmän lukiolaisten vetoomus
- 8.–9. lk:n ja lukiolaisten kyselyt

Esittelijä

Sivistysjohtaja Jonna Heikkilä

Päätösehdotus

Kasvatus- ja opetuslautakunta päättää antaa kaupunginhallitukselle lausuntonaan, että

1. Kauhavan lukiokoulutus toteutetaan vaihtoehdon 2 mukaisesti;
2. Härmän lukio lakkautetaan 31.7.2027 alkaen;
3. Kauhavan kaupungin lukiokoulutus järjestetään 1.8.2027 alkaen Kauhavan lukion yhteydessä yhden lukion mallilla ja
4. varataan vuoden 2027 talousarvioehdotukseen määräraha koulun toimintakulttuurin kehittämistä varten määrärahaa sekä opiskelijakunnan hyvinvointia edistäviin toimenpiteisiin. Opiskelijakunnan näkemystä kuullaan ennen kehittämistoimenpiteitä.

Päätös**Lisätietoja**

Sivistysjohtaja Jonna Heikkilä, puh. 044 4834 805,
etunimi.sukunimi@kauhava.fi
